

Nr 12

Utbildningsutskottets betänkande i anledning av propositionen 1972: 1 i vad avser anslag för budgetåret 1972/73 till skolöverstyrelsen jämte motioner.

Propositionen

I propositionen 1972: 1 bil. 10 har Kungl. Maj:t (punkten D 1, s. 166—178 i utdrag av statsrådsprotokollet över utbildningsärenden) föreslagit riksdagen att

1. godkänna i propositionen förordade riktlinjer för en omorganisation av skolöverstyrelsen,
2. till Skolöverstyrelsen för budgetåret 1972/73 anvisa ett förslagsanslag av 54 878 000 kr.

Motionerna

I detta sammanhang har utskottet behandlat följande motioner:

1972: 700 av herrar Stålhammar (fp) och Wikström (fp) vari hemställs att riksdagen beslutar begära hos Kungl. Maj:t att en tjänst som skolkonsulent för undervisning av utlandssvenskars barn inrättas från och med budgetåret 1972/73,

1972: 1094 av fröken Eliasson m. fl. (c, s, fp, m, vpk) vari hemställs att riksdagen vid sin behandling av förslaget till viss omorganisation av skolöverstyrelsen understryker vikten av att vävning och hemslöjd ges en betryggande, fast ämnesbevakning.

1972: 1164 av fru Söder (c) och fru Nilsson i Kristianstad (c) vari hemställs att under anslagsposten Expenser beräknas 870 000 kr. för information.

Utskottet

Enligt gällande instruktion för skolöverstyrelsen finns inom styrelsen fem avdelningar: en undervisningsavdelning för allmänna skolfrågor, en undervisningsavdelning för yrkesutbildningsfrågor, en avdelning för lärarutbildning och pedagogiskt utvecklingsarbete, en avdelning för planering samt en avdelning för administrativa frågor. Inom överstyrelsen finns sjutton byråer, som fördelas mellan avdelningarna enligt styrelsens bestämmande, samt en byrå för folkbildningsfrågor.

I propositionen redovisas ett av skolöverstyrelsen framlagt förslag till

vissa ändringar av överstyrelsens organisation. Syftet med förslaget, som avses bli genomfört den 1 juli 1972, är att anpassa organisationen till de förändringar som under senare år skett inom ungdoms- och vuxenutbildningen samt inom lärarutbildningen. I sina huvuddrag innebär förslaget att det inrättas en undervisningsavdelning för vuxenutbildning och att de nuvarande avdelningarna för allmänna skolfrågor och yrkesutbildningsfrågor förs samman i en för grundskolan och gymnasieskolan gemensam undervisningsavdelning för skolan. De övriga tre avdelningarna bibehålls med i allt väsentligt oförändrade arbetsuppgifter.

I likhet med de remissinstanser som yttrat sig över skolöverstyrelsens förslag biträder departementschefen i huvudsak förslaget till omorganisation. Överstyrelsens förslag om en utökning av personalorganisationen i samband med förändringarna i verksorganisationen biträds däremot inte i propositionen.

Utskottet har inte funnit anledning till erinran mot den förordade indelningen av verket i avdelningar, vilken enligt utskottets mening kommer att medföra en angelägen anpassning av överstyrelsens organisation till den ökande vuxenutbildningen samt till uppbyggnaden av gymnasieskolan. Vad gäller förslaget i övrigt vill utskottet endast något beröra departementschefens uttalande om handläggningen av frågor rörande ungdoms- och fritidsverksamhet inom överstyrelsen. Enligt vad som anförs i statsrådsprotokollet bör dessa frågor föras över från den fristående folkbildningsbyrån till undervisningsavdelningen för skolan. Kulturutskottet har i betänkandet 1972: 8 behandlat motionerna 1972: 1041 och 1972: 1045. Av skolöverstyrelsens yttrande över motionerna framgår bl. a. att överstyrelsen numera räknar med att ungdomsfrågorna inte skall flyttas från den byrå som f. n. handlägger dem till undervisningsavdelningen för skolan på grund av de olägenheter som skulle följa av en sådan överflyttning.

Av skolöverstyrelsens förslag till vissa ändringar i verksorganisationen framgår att dessa kommer att ha konsekvenser för fördelningen på byråer av skolkonsulenttjänsterna. I motionen 1972: 1094 uttrycks farhågor för att den *konsulenttjänst för vävning och hemslöjd* som inrättades på riksdagens initiativ år 1964 kommer att dras in och att bevakningen av ämnesområdet därigenom försämras. Utskottet, som delar motionärernas uppfattning att en tillfredsställande ämnesbevakning för området vävning och hemslöjd är angelägen, har inhämtat att innehavaren av den aktuella konsulenttjänsten kommer att kvarstå inom skolöverstyrelsen på en befattning som byråassistent. Så länge tjänstemannen i fråga stannar på överstyrelsen och utför i allt väsentligt samma arbetsuppgifter synes syftet med motionsyrkandet, nämligen att lösa frågan om en betryggande fast ämnesbevakning för området vävning och hemslöjd, vara tillgodosett. Med hänsyn härtill påkallar motionen enligt utskottets mening inte någon riksdagens åtgärd.

Det framgår av propositionen att den nyss berörda ändringen av verksorganisationen är att betrakta som en partiell omorganisation. I likhet med vad skolöverstyrelsen framfört i skrivelse den 1 december 1971 anser departementschefen att *frågan om verkets framtida arbetsuppgifter och organisation* bör tas upp till en mer ingående prövning. I propositionen nämns bl. a. att det finns ett antal utredningar vilka ännu inte avslutat sitt arbete och vilkas resultat förutsätts få betydelse för överstyrelsens organisation och arbetsuppgifter. Utskottet har inhämtat att en utredning kommer att tillsättas inom en snar framtid för att se över verkets organisation. I sammanhanget får utskottet erinra om att det i sitt yttrande 1972: 1 till kulturutskottet över de tidigare nämnda motionerna 1972: 1041 och 1972: 1045 förutsatt att de i dessa motioner aktualiserade samordningsfrågorna prövas i samband med det planerade utredningsarbetet.

I motionen 1972: 700 tas upp frågan om en skolkonsulenttjänst. Skolöverstyrelsen har i sina *petita* under de senaste åren föreslagit inrättande av en tjänst som *skolkonsulent för frågor om undervisning av utlandssvenskars barn* i stället för den heltidsanställda expert som avlönas med medel som står till överstyrelsens förfogande för ersättning till expertis. Motionärerna föreslår att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att ifrågavarande konsulenttjänst inrättas den 1 juli 1972.

Med hänsyn till att en prövning av skolkonsulentorganisationen kan förväntas ske i samband med den genomgripande översynen av skolöverstyrelsens organisation är utskottet inte berett tillstyrka yrkandet i motionen 1972: 700 om inrättande av en ny konsulenttjänst. Enligt regleringsbrev för budgetåret 1971/72 får 81 tjänster som skolkonsulent finnas inrättade vid skolöverstyrelsen. Utskottet, som anser behovet av en fast och kontinuerlig ledning väl dokumenterat för det i motionen behandlade arbetsområdet, vill erinra om att statsutskottet i utlåtanden bl. a. åren 1966 och 1967 pekat på verksledningens möjligheter att inom ramen för den befintliga konsulentorganisationen relativt snabbt omfördela resurserna allteftersom behoven skiftar.

Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning för nästa budgetår innebär bl. a. att *medel för information om skolväsendet* fortsättningsvis beräknas under förevarande anslag. För ändamålet har 570 000 kr. upptagits under anslagsposten *Expenser*. Det under innevarande budgetår på riksdagen upptagna reservationsanslaget *Information om skolreformerna* om 870 000 kr. föreslås samtidigt upphöra.

I motionen 1972: 1164 framhålls att inte bara skolväsendets yttre organisation ändrats under de senaste årtiondena. Enligt motionärerna har det inre arbetet i skolan genomgått än mer genomgripande förändringar. Nya mål av övergripande karaktär har ställts upp, som för att uppnås ställer stora krav på samarbetet inom skolan samt mellan skolan och samhällets olika delar. I motionen understryks den betydelse in-

formationsverksamheten har när det gäller att förbättra samspelet mellan skola och samhälle. Yrkandet i motionen avser en i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 300 000 kr. till 870 000 kr. förhöjd medelsanvisning, dvs. samma belopp som för innevarande budgetår anvisats för ifrågavarande ändamål.

Utskottet är helt ense med motionärerna om värdet av en god information om skolans mål, innehåll, organisation och arbetsformer. Ökad kunskap om skolan är inte minst betydelsefull när det gäller möjligheterna att föra en positiv och framåtsyftande debatt om skolfrågorna. Ytterligare satsningar på informationsverksamhet vore självfallet mot denna bakgrund önskvärda. Utskottet har inte ansett sig böra frångå Kungl. Maj:ts förslag på denna punkt men vill samtidigt framhålla att utskottet inte har något att erinra mot om inom ramen för anslagsposten *Expenser* medel utöver dem av Kungl. Maj:t i propositionen föreslagna utnyttjas för information om skolväsendet. Det bör nämnas att skolöverstyrelsen i sin anslagsframställning angett att gränsdragningen mellan informationsverksamhet av det slag, för vilket anslaget *Information om skolreformerna* varit avsett, och annan form av informationsverksamhet ofta är flytande. I en del gränsfall har därför utöver det på riksstaten upptagna informationsanslaget tagits i anspråk medel för publikationstryck som anvisats under *expensposten*. Utskottet har vidare utgått från att skolöverstyrelsen prövar alla möjligheter att samverka med andra myndigheter (motsv.) i sin informationsverksamhet. Samordningsfrågor på längre sikt och i ett större sammanhang torde komma att uppmärksammas av nämnden för samhällsinformation.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet bifall till motionen 1972: 1164.

Utskottet erinrar om att riksdagens ställningstagande till kulturutskottets betänkande 1972: 8, punkten 4, innebär att yrkandet i motionen 1972: 1045 inte får några konsekvenser för medelsanvisningen under anslaget till skolöverstyrelsen.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen godkänner i propositionen 1972: 1 förordade riktlinjer för en omorganisation av skolöverstyrelsen,
2. att riksdagen avslår motionen 1972: 700 i vad avser inrättande av en tjänst som skolkonsulent,
3. att riksdagen avslår motionen 1972: 1164 i vad avser anslagsposten *Expenser*,
4. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna 1972: 700 och 1972: 1164 i vad avser medelsanvisningen till *Skolöverstyrelsen* för budgetåret 1972/73 under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 54 878 000 kr.,

5. att riksdagen avslår motionen 1972: 1094 om bevakning av ämnena vävning och hemslöjd.

Stockholm den 18 april 1972

På utbildningsutskottets vägnar

STIG ALEMYR

Närvarande vid ärendets slutbehandling: herrar Alemyr (s), Wikström (fp), Mårtensson (s), Jönsson i Arlöv (s), Nordstrandh (m), Wiklund i Härnösand (s), Elmstedt (c), Gustafsson i Barkarby (s), Johansson i Skärstad (c), fru Dahl (s), fru Sundberg (m), herr Berndtson i Linköping (vpk), fru Söder (c), herr Jonsson i Alingsås (fp) och fru Laag (s).

